

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Matematyki, Fizyki
i Chemii: Instytut Chemii
Pałac Młodzieży w Katowicach
Polskie Towarzystwo Chemiczne

Katowice, 05 marca 2013

Numer startowy:

.....

Nazwisko

Imię

Szkoła (pełna nazwa, miejscowość, adres, telefon, e-mail):

.....

.....

.....

Klasa Liczba punktów

Imię i nazwisko nauczyciela

.....

VII Ogólnopolski Konkurs Chemiczny dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych

Część pisemna (czas trwania: 2.5 godziny)

Uwaga: zadania nr należy w całości rozwiązać na formularzu.

Tabela liczby punktów

1	2	3	4	5	6	7	8	9	Suma

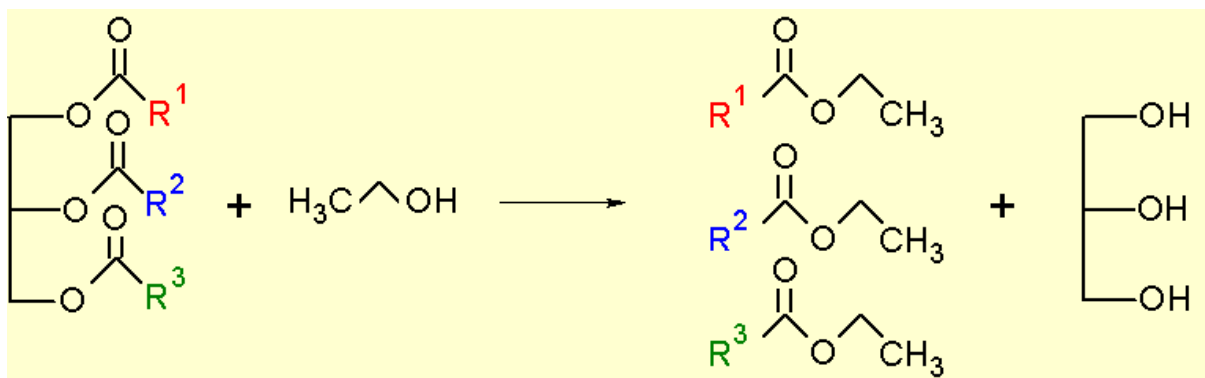
Zadanie 1 (8 pkt)

Podkreśl indywidua molekularne (atomy, cząsteczki lub jony), w których co najmniej jeden atom nie ma oktetu lub dubletu elektronowego. Za każde poprawne podkreślenie lub jego brak poniższych indywiduów + 1 punkt, natomiast za nieprawidłowe – 1.

Atom Na, anion fluorkowy, jon Ca^{2+} , atom helu, CO, cząsteczka wody, Cl_2 , NO, NO_2 , cząsteczka wodoru, jon Al^{3+} , atom wodoru, CO_2 , atom azotu, jon CH_3^+ , atom tlenu, atom argonu.

Zadanie 2 (6 pkt)

Podaj przemysłową metodę otrzymywania biodiesla czyli estrów metylowych bądź etylowych wyższych kwasów tłuszczowych.

(Punkty można przyznawać również za alkohol metylowy)

Zadanie 3 (18 pkt)

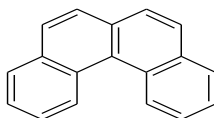
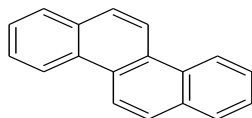
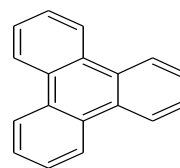
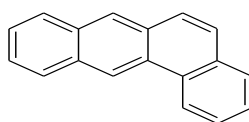
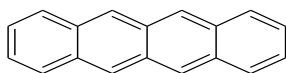
Odczyn substancji chemicznych w sposób ilościowy określa się wykorzystując skalę pH. Ogólnej oceny tego parametru można dokonać klasyfikując substancje na te o odczynach kwaśnym, obojętnym oraz zasadowym. Przyporządkuj podane substancje do odpowiedniej klasy. Każda poprawnie wpisana substancja +1 punkt, każda niepoprawnie wpisana substancja -1 punkt

Sok pomarańczowy, coca-cola, krew, mleko, sok z kiszonej kapusty, zsiadłe mleko, mocz, białko jaja kurzego, wodny roztwór soli kuchennej, wino, woda destylowana, woda z basenu chlorowana, syrop cukrowy, woda morska, ocet winny, woda utleniona, preparat na zgagę, kawa (zaparzona)

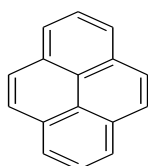
kwaśne	obojętne	zasadowe
Sok pomarańczowy Coca-cola Sok z kiszonej kapusty Zsiadłe mleko Mocz Wino Woda z basenu chlorowana Ocet winny Kawa Woda utleniona	Wodny roztwór soli kuchennej Woda destylowana Syrop cukrowy	Krew Mleko Białko jaja kurzego Woda morska Preparat na zgagę

Zadanie 4 (10 pkt)

Pewien węglowodór o wzorze sumarycznym $C_{18}H_{12}$, należący do klasy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), posiada cztery skondensowane pierścienie benzenowe, nie zawierające podstawników. Narysuj wszystkie możliwe izomery tego węglowodoru.

pułapka

Zadanie 5 (16 pkt)

Dopasuj do jakich czynności w laboratorium użyjesz następujących sprzętów:

a) pipeta	1) splukiwanie naczyń, przemywanie osadów
b) moździerz	2) miareczkowanie
c) lejek	3) przeprowadzanie reakcji kroplowych
d) tygiel	4) rozdrabnianie próbek stałych
e) szkiełko zegarkowe	5) prażenie osadów
f) palnik laboratoryjny	6) podgrzewanie reagentów, wody
g) tryskawka	7) oddzielenie osadów od cieczy (sączenie)
h) biureta	8) pobieranie określonej objętości cieczy

Odp. 1g 2h 3e 4b 5d 6f 7c 8a

Zadanie 6 (10 pkt)

Dopasuj wymienione związki chemiczne do ich zastosowań.

Związek chemiczny		Zastosowanie	
1.	wodorotlenek sodu (zasada sodowa)	A.	produkcja wykładzin podłogowych, stolarki okiennej i drzwiowej
2.	fluorek sodu	B.	produkcja mydła
3.	kwaz azotowy (V)	C.	stosowany w przemyśle spożywym jako dodatek do napojów gazowanych (np. Coca-Coli) jako regulator kwasowości
4.	alkohol etylowy	D.	wykorzystywany do produkcji m.in. saletry amonowej i saletry chilijskiej
5.	kwaz ortofosforowy (V)	E.	główny składnik preparatów do udrażniania rur
6.	wodorowęglan sodu (NaHCO_3),	F.	składnik proszku do pieczenia
7.	chlerek winylu	G.	składnik pasty do zębów
8.	chlerek srebra	H.	stosowany jako rozpuszczalnik w przemyśle perfumeryjnym
9.	kwaz palmitynowy	I.	produkcja emulsji światłoczułych
10.	siarczan wapnia	J.	powszechnie stosowany materiał budowlany

Odp. 1E, 2G, 3D, 4H, 5C, 6F, 7A, 8I, 9B, 10J

Zadanie 7 (12 pkt)

Molekuły substancji A zawierają n atomów, natomiast molekuły substancji B $n+1$ atomów. Substancje A i B mieszają się ze sobą tworząc bezbarwny roztwór, który powoli ulega przemianie do jednej z tych substancji z równoczesnym wydzieleniem molekuł gazowej substancji C. Substancje A i B są słabymi kwasami Bronsteda oraz zasadami Lewisa. Ponadto jedna z nich jest silnym utleniaczem. Podaj nazwy substancji A, B i C. Napisz równania reakcji pokazujących, że są słabymi kwasami Bronsteda, zasadami Lewisa oraz, że jedna z nich (A lub B) oraz substancja C są utleniaczami.

Zadanie 8 (12 pkt)

Pewien poszukiwacz złota i szlachetnych kamieni w trakcie kolejnej wyprawy znalazł kilkanaście złoto-żółtych, błyszczących metalicznie grudek. Uradowany pokazał swoje trofea zaprzyjaźnionemu chemikowi prosząc jednocześnie o potwierdzenie szlachetności znaleziska. Chemik ustalił masę (50,9876g) i objętość (10,3 cm³) znaleziska oraz wykonał analizy chemiczne dwóch, niewielkich próbek znaleziska. Stwierdził mianowicie, iż pierwsza próbka roztwarza się w kwasie solnym: powstaje zielonkawy roztwór oraz wydziela się gaz o nieprzyjemnym zapachu. Ponadto, druga próbka znaleziska roztwarza się w kwasie azotowym: wydziela się brunatny gaz i powstaje żółto-pomarańczowy roztwór. Ku zmartwieniu Poszukiwacza chemik skonstatował: nie znalazłeś złota, lecz? No właśnie, co znalazł poszukiwacz? Odpowiedź uzasadnij: wykorzystaj wszystkie wyniki eksperymentów i pomiarów wykonanych przez chemika. Napisz równania wykonanych przez niego reakcji.

Zadanie 9 (14 pkt)

Aminokwasy pełnią istotną rolę w przemianach biochemicznych w organizmie ludzkim, będąc m.in. składnikiem wielu białek. Współcześnie można je otrzymywać zarówno używając klasycznych metod chemii organicznej jak i metod biotechnologicznych. Student otrzymał polecenie zsyntezowania tripeptydu o następującej sekwencji:

ALA-GLY-ALA

1. Narysuj wzór półstrukturalny powyższego tripeptydu. Nie jest konieczne podanie stereochemii powstającego produktu
2. Wskaż N- i C- koniec tego tripeptydu
3. Wskaż wszystkie wiązania peptydowe znajdujące się w tym peptydzie
4. Punkt izoelektryczny tego peptydu wynosi pI= 8,4. Narysuj formę (kwasowa, zasadowa, forma jonu obojnaczonego) jaką przyjmie ten peptyd w żołądku (pH= 1)

Struktury aminokwasów:

